

Ο μύθος της Αμάλθειας

2^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

2021-2022

ΣΤΗΣ ΑΜΑΛΘΕΙΑΣ ΤΗ ΓΗ ΧΡΩΜΑ,
ΑΡΩΜΑ, ΖΩΗ...

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΤΣΑΟΥΣΗ ΕΛΕΝΗ

Το φυσικό πάρκο του Ψηλορείτη – Παγκόσμιο Γεωπάρκο UNESCO

Το Ιερό βουνό της Κρήτης

Ο Ψηλορείτης ή όρος Ίδη ήταν ιερό βουνό στην αρχαιότητα και στους μεταγενέστερους χρόνους

Και ήταν ιερό, γιατί στον Ψηλορείτη υπάρχει το Ιδαίον Άντρον: ένα από τα σημαντικότερα σπήλαια της Κρήτης, που έχει συνδεθεί με το βασιλιά των θεών του Ολύμπου, τον Δία.

Οι βοσκοί της περιοχής της Νίδας το αποκαλούν «σπηλιάρα της βοσκοπούλας», ενώ για μεγαλύτερη συντομία οι κάτοικοι της περιοχής το λένε «σπήλιο».

Το Ιδαίον Άντρον βρίσκεται κοντά στα Ανώγεια και σε υψόμετρο 1.538 μέτρων.

Το σπήλαιο

Περιγραφή

Το σπήλαιο, εσωτερικά, χωρίζεται σε τρεις θαλάμους και το άδυτο.

Στην είσοδό του υπάρχουν τρεις επιβλητικοί σταλακτίτες και η πρώτη ανασκαφή έγινε το 1884 από τον Ιταλό αρχαιολόγο F. Halbherr. Ο χώρος αναδείχθηκε στη σημερινή του μορφή από τον Έλληνα αρχαιολόγο Γιώργο Σακελλαράκη, που το 1982 ξεκίνησε την ανασκαφή του Ιδαίου Άντρου, με πολλά βέβαια προβλήματα, αφού θα έπρεπε να αντιμετωπίσει και τα έντονα φυσικά φαινόμενα, με κυριότερο πρόβλημα το χιόνι, καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου.

Στης Αμάλθειας τη γη χρώμα, άρωμα, ζωή...

Είναι το πρόγραμμα του ΚΠΕ Ανωγείων που επιλέξαμε να παρακολουθήσουμε κατά την επίσκεψή μας στην Κρήτη στο πλαίσιο του περιβαλλοντικού προγράμματος του σχολείου μας.

Είναι ένα πρόγραμμα για τη σημασία της βιοποικιλότητας και του ενδημισμού στον Ψηλορείτη.

Τι σχέση έχει όμως η Αμάλθεια με τη βιοποικιλότητα και τον ενδημισμό; Πώς σχετίζεται ο μύθος με τη φύση και την ιστορία;

Περιβαλλοντικό πρόγραμμα για τη βιοποικιλότητα και τον ενδημισμό στον Ψηλορείτη

- ❖ Ο μύθος της Αμάθειας, της θεϊκής τροφού, συμβολίζει τη θεόσταλη αφθονία της φύσης
- ❖ Η **πραγματικότητα** του πλούσιου ανάγλυφου του Ψηλορείτη, που φιλοξενεί ένα σημαντικότατο αριθμό ενδημικών της Κρήτης, είναι ένα βιωματικό «σχολείο» βιοποικιλότητας και ενδημισμού.

Βιοποικιλότητα: το άλλο όνομα της Αμάλθειας

- Στην αρχαιότητα οι άνθρωποι είχαν εκφράσει τον θαυμασμό τους για την ποικιλία της φύσης με τον μύθο για το κέρασ της Αμάλθειας.
- Σήμερα με τον όρο βιοποικιλότητα εκφράζουμε τον θαυμασμό μας για την ποικιλία στη φύση αλλά και την αγωνία μας για τη διατήρησή της
- Βιοποικιλότητα ορίζεται ως η ποικιλία της ζωής σε όλες τις μορφές της (φυτά, ζώα, βακτήρια, μύκητες κλπ.) και σε όλα τα επίπεδα οργάνωσής της.

•ΕΙΔΗ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ

❁ **Γενετική ποικιλότητα** : η ποικιλία χαρακτηριστικών στο ίδιο είδος, που του επιτρέπει να προσαρμόζεται στις μεταβολές και να επιβιώνει.

❁ **Ποικιλότητα των ειδών**: τα διαφορετικά είδη στον πλανήτη μας. Σήμερα είναι αναγνωρισμένα 1.400.000

❖ Ποικιλία Οικοσυστημάτων:

Οι ομάδες των ζωντανών οργανισμών, ζώων και φυτών (**βιοτικοί παράγοντες**), που αναπτύσσουν μεταξύ τους σχέσεις αλληλεξάρτησης (θήρευση, βόσκηση, αποδόμηση, ανταγωνισμός, φωτοσύνθεση,) και οι **αβιοτικοί παράγοντες**, δηλαδή το κλίμα και η γεωλογία της περιοχής, όπου οι οργανισμοί αυτοί συμβιώνουν, αποτελούν ένα οικοσύστημα.

Όσο μεγαλύτερη ποικιλότητα έχει ένα οικοσύστημα, τόσο πιο ισορροπημένο είναι.

Πώς έβλεπαν στην αρχαιότητα την αφθονία στη φύση;

Οι αρχαίοι Έλληνες εξηγούσαν την ποικιλία των ειδών και την αφθονία στη φύση με τον μύθο για το κέρασ της Αμάλθειας

Απεικόνιση της ρωμαϊκής θεότητας της αφθονίας Αμπουντάντια (Abundantia, αγγλ. abundance) με ένα Κέρας της Αμαλθείας, από τον [Ρούμπενς](#) (περ. 1630)

Το Κέρας της Αμάλθειας,

- ❖ Σύμβολο της αφθονίας με τη μορφή ενός μεγάλου δοχείου σε σχήμα κέρατος ζώου, το οποίο ξεχειλίζει από φυσικά προϊόντα: φρούτα, άνθη και ξηρούς καρπούς.
- ❖ Η μυθολογία προσφέρει αρκετές εκδοχές για την προέλευση του Κέρατος. Η γνωστότερη σχετίζεται με τη γέννηση και την ανατροφή του θεού [Δία](#) ως βρέφους, το οποίο έπρεπε να αποκρυβεί από τον πατέρα του, τον [Κρόνο](#), που έτρωγε τα παιδιά του.
- ❖ Έτσι κρύφτηκε στο **Ιδαίο άντρο** : σπηλιά στο όρος Ίδη της Κρήτης στον Ψηλορείτη.

Το Ιδαίο Άντρο

Ποια ήταν όμως η Αμάλθεια;

Οι νύμφες προσφέρουν το κέρας της αφθονίας στην Αμάλθεια.

Η Αμάλθεια ήταν μία από τις νύμφες τροφούς του Δία, που τον μεγάλωσε τρέφοντας τον με μέλι και το γάλα μιας κατσίκας που ονομαζόταν : Αΐξ/Αίγα

Ο Ερατοσθένης μεταφέρει την πληροφορία του Μουσαίου ότι η κατσίκά αυτή είναι καταστερισμένη έγινε δηλαδή αστερισμός.

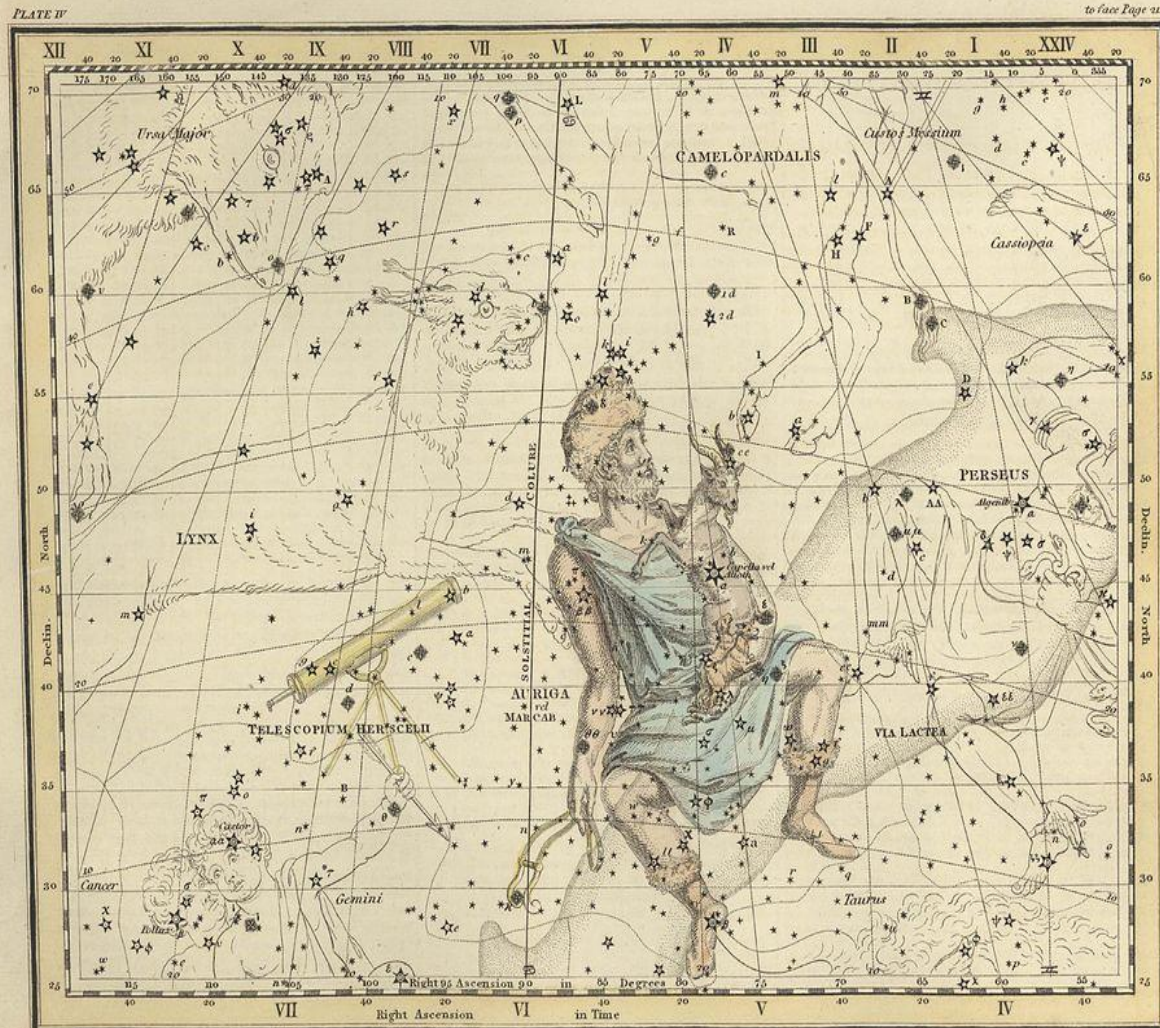

Στον αστερισμό του [Ηνιόχου](#) (Εριχθόνιος), στους ώμους του οδηγού της άμαξας υπάρχουν δύο λαμπρά αστέρια, η Αΐγα δεξιά και Έριφοι (αριστερά).

Αστερισμός του Ηνιόχου (Λατινικά: Auriga, συντομογραφία: Aur).

Published, February 2, 1882, by G. & C. Whitcombe, T. Agell & N. Ball, London.

Η Αμάθεια ήταν μία από τις τροφούς στις οποίες παρέδωσε η Θέμιδα τον μικρό Δία:

Της τον είχε εμπιστευτεί η Ρέα, για να σώσει το παιδί από τις βουλιμικές τάσεις του πατέρα του Κρόνου.

Η Νύμφη **Αμάθεια** μαζί με τις αδελφές της **Ίδη** και **Αδράστεια** μεγάλωσαν τον μικρό Δία με μέλι και το γάλα της κατσίκας (Αΐγα)

Ο Δίας βυζαίνει την Αΐγα. Άμστερνταμ, Rijksmuseum, RP-P-1892-A-17230

Η Αμάλθεια δίνει γάλα στον Δία.

Roussin, Nicolas, περίπου 1650-1700. Η Αμάλθεια με μια οινοχόη ταΐζει τον μικρό Δία με το γάλα που μόλις έχουν αρμέξει από την Αίγα. Μια δεύτερη νύμφη, η Ίδη ή Αδράστεια, παίρνει μέλι από μια κυψέλη. Berlin, Gemäldegalerie

---

Ο Δίας και η Αμάλθεια.

Gérard, Van Orsta, (1594-1668), ανάγλυφο σε ελεφαντοκόκαλο. Η Αμάλθεια αρμέγει την Αίγα, για να ταΐσει τον μικρό Δία. Ecouen, musée national de la Renaissance

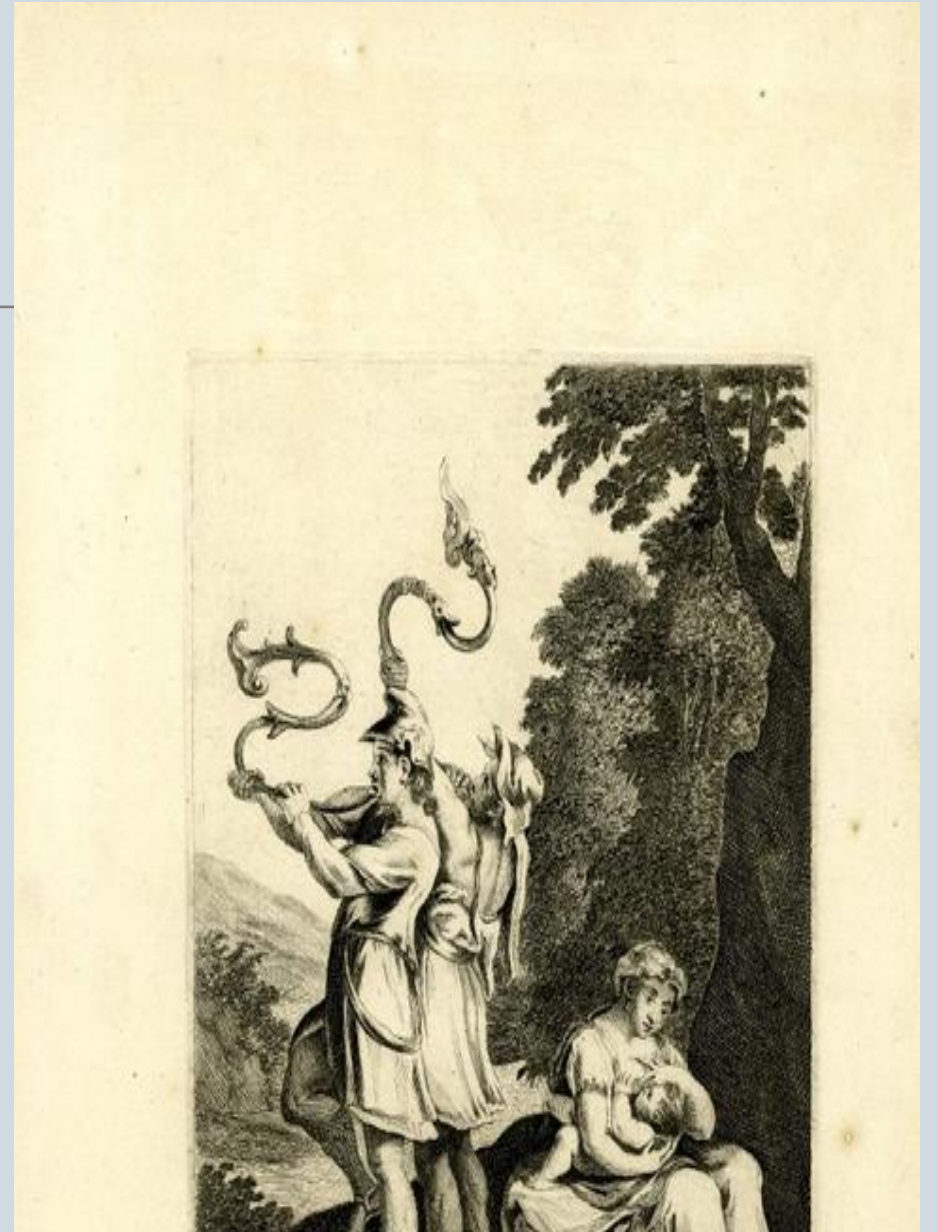

Για να προφυλάξει τον μικρό Δία η Νύμφη Αμάλθεια τον κρέμασε σε ένα δέντρο, για να μην τον βρει ο πατέρας του ούτε στη γη, ούτε στον ουρανό, ούτε στη θάλασσα

Γύρω του μάζεψε τους Κουρήτες: (δαίμονες που η λατρεία τους εντοπίζεται κυρίως στη [Φρυγία](#) και στη [Κρήτη](#)) ώστε με τα τραγούδια, τους χορούς, τα χτυπήματα των ασπίδων τους να καλύπτουν το κλάμα ή τις φωνές του παιδιού. Και έθρεψε το παιδί με το γάλα μιας κασίικας που ονομαζόταν Αϊξ.

Ο Δίας και η Αίγα.

Γκραβούρα άγνωστου καλλιτέχνη, περίπου 1652-1702. Ο Δίας βυζαίνει την Αίγα. Δίπλα του η Αμάλθεια και οι Κουρήτες που προσπαθούν να καλύψουν με τα τραγούδια τους το κλάμα του Δία. Άμστερνταμ, Rijksmuseum, RP-P-OB-47.779

Η αίγιδα του Δία

Η Αίξ ήταν κόρη του Ήλιου, που και η όψη της μόνο προκαλούσε τρόμο ακόμη και στους Τιτάνες, τόσο που ζήτησαν από τη Γη να κρύψει το ζώο σε μια σπηλιά στην Κρήτη.

Όταν ο Δίας έφτασε σε ηλικία να πολεμήσει τον πατέρα του και τους άλλους Τιτάνες, όντας άοπλος, έφτιαξε από το δέρμα της κατσίκας που τον είχε θρέψει μια πανοπλία που ονομάστηκε αίγιδα από την αίγα του, άτρωτη και φοβερή.

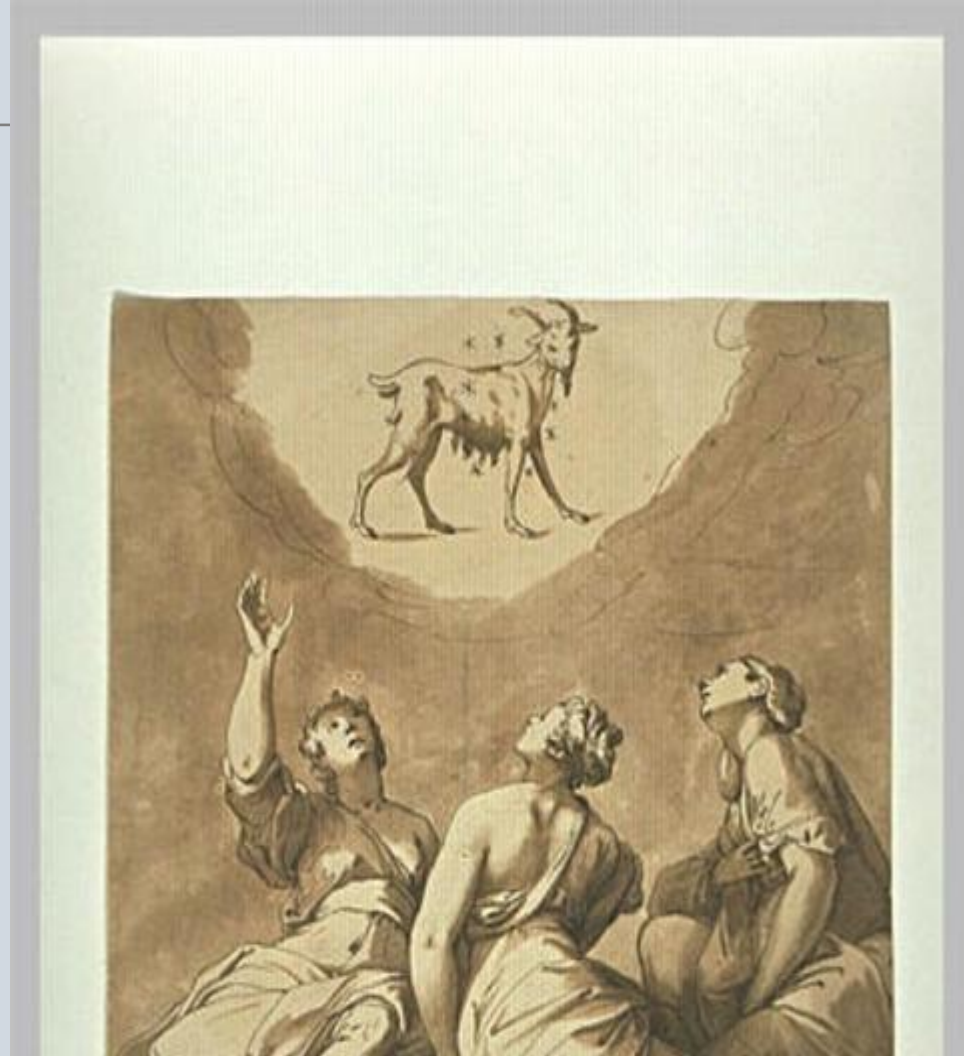

στο κέντρο της τοποθέτησε ένα γοργόνειο: το πρόσωπο μιας Γοργόνας που είχε αντί για μαλλιά φίδια, στο στόμα χοντρούς χαυλιόδοντες, μάτια σπινθηροβόλα και βλέμμα τόσο διαπεραστικό που όποιος παρασυρόταν από αυτό και την κοιτούσε μεταμορφωνόταν σε πέτρα -πέτρωνε από τον φόβο του

Η αποθέωση και ο καταστερισμός της Αμάλθειας.

Αργότερα ο Δίας κάλυψε τα οστά της κατσίκας του με άλλο δέρμα, της έδωσε ξανά ζωή και την έκανε αθάνατη τοποθετώντας την, τιμής ένεκεν, στον ουρανό.

Το κέρας της Αμάλθειας

Διηγούνταν ότι ο Δίας, παίζοντας μια μέρα με την κατσίκα, άθελά του έσπασε ένα κέρατό της και το χάρισε στην Αμάλθεια λέγοντάς της ότι από αυτό θα βγαίνουν θαυμαστά όλοι οι καρποί της γης που η Νύμφη θα ζητούσε. Αυτό ήταν το κέρας της Αμάλθειας ή της Αφθονίας.

*Ο Ηρακλής προσφέρει το κέρασ της
αφθονίας στην Αμάλθεια.*

Ο Παλαίφατος (3ος αι. π.Χ.)
αφηγείται ότι η Αμάλθεια ήταν μια
ωραία ξενοδόχος στις Θεσπιές με
την οποία περνούσε χρόνο πολύ ο
Ηρακλής και μαζί με τον Ιόλαο της
έτρωγαν τα κέρδη που έβαζε σε ένα
κέρατο (περί απίστων 45).

Το κέρας της Αμάλθειας ως σύμβολο

Ως σύμβολο, το Κέρας της Αμαλθείας συνόδευε αρκετές ελληνικές και ρωμαϊκές θεότητες, ιδίως όσες συνδέονται με τη συγκομιδή, την ευμάρεια ή και την πνευματική αφθονία, όπως προσωποποιήσεις της γης ([Γαία](#) ή Τέρρα),

τον [Πλούτο](#) (θεό του πλούτου και της αφθονίας των αγαθών, γιο της θεάς Δήμητρας που παριστάνεται ως νήπιο),

τη [Νύμφη Μαία](#),

τη θεά [Τύχη](#) και τη ρωμαϊκή αντίστοιχη θεότητα, τη [Φορτούνα](#).

Πηγές

- ❖ https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/mythology/lexicon/metamorfoseis/page_029.html
- ❖ https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BC%CE%B1%CE%BB%CE%B8%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82_%CE%BA%CE%AD%CF%81%CE%B1%CF%82
- ❖ <https://www.livanis.gr/>
- ❖ Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ανωγείων